

PASSEJANT ENTRE GLÒRIES VIGATANES

Carles Costa i Muntadas

Escrivia el canonge Collell: «Obriu, sino, la nostra historia, brillant com cap altre n'hi hage; noms il-lustres veuréu, noms de grans prohoms que s'assentaren en los consells dels Reys, sabis á qui escoltá tota la nació, y á algun tot lo mon civilisat; guerrers de gran fama que defensaren heróicament la patria, sensats concellers, renomnats artistas y honradíssims artesans; pero desseguit notaréu que lo que á tots alenta y sosté en sas empresas, lo que inspira son cor generós, es la fe acrisolada, sense ombra de preocupacions y la pietat sincera, sense taca de fanatisme, que va passant de pares á fills com sagrada herencia». Més enllà del patrimoni material, aquests són valors i crèdits que conformen un altre patrimoni, l'immaterial, de la ciutat: les seves persones, les seves glòries, fins i tot les seves singularitats. Sovint, les ciutats les perfilen les persones però aquestes, també són modelades o afaiçonades per altres, pels seus referents, per les seves obres i pel seu llegat. Vic ha tingut multitud de referents que han construït un propi ADN, el vigatanisme, que ha estat escampat al llarg i ample del món. Tranquil·lament, gaudint, passejant, compartirem un petit viatge per algunes d'aquestes glòries vigatanes per *essenciar-nos* d'aquest ADN, per *envicar-nos*.

Les persones que han habitat Vic deixant empremta

Amb motiu de la col·locació del primer retrat a la Galeria de Vigatans Il·lustres, l'eminent canonge Collell escrivia a la seva *La Veu del Montserrat* del cinc de juliol de 1890 unes lletres dedicades al nostre sant patró, sant Miquel dels Sants. Per constatar que la nostra Ciutat dels Sants havia estat fecundada amb la rosada de la gràcia divina, afirmava:

Obriu, sino, la nostra historia, brillant com cap altre n'hi hage; noms il·lustres veuréu, noms de grans prohoms que s'assentaren en los consells dels Reys, sabis á qui escoltá tota la nació, y á algun tot lo mon civilisat; guerrers de gran fama que defensaren heróicament la patria, sensats concellers, renomnats artistas y honradíssims artesans; pero desseguit notaréu que lo que á tots alenta y sosté en sas empresas, lo que inspira son cor generós, es la fe acrisolada, sense ombra de preocupacions y la pietat sincera, sense taca de fanatisme, que va passant de pares á fills com sagrada herencia.

La Galeria de Vigatans Il·lustres de Vic, com tantes altres galeries d'altres municipis, es va concebre per poder exhibir o constatar les glòries compatriícies amb dues clares finalitats. D'acord amb David Cao, la primera d'aquestes finalitats era fomentar l'autoestima local i, la segona, establir models de virtut, és a dir, posar de relleu persones modèliques a fi que la població pogués seguir-los l'exemple. Avui dia, dels trenta-tres Vigatans Il·lustres que figuren a la Galeria, més de la meitat són del segle XIX. Aquest és el segle de Jaume Balmes i Urpià (1810-1848); del primer arquebisbe de Califòrnia, Josep Sadoc Alemany i Cunill (1814-1888); del primer cronista de la ciutat, Joaquim Salarich i Verdaguer (1816-1884); del cofundador de la Congregació dels Missioners Fills de l'Immaculat Cor de Maria, Josep Xifré i Mussach (1817-1899); del gran Jaume Collell i Bancells (1846-1932); del competidor de Thomas Alva Edison cap a la consecució de la llum elèctrica convencional, Eusebi Molera i Bros (1846-1932); de Martí Genís i Aguilar (1847-1932); de santa Carme Sallés i Barangueras (1848-1911); del gran amant i estudiós de la ciutat, Josep Serra i Campdelacreu (1848-1901); de Ramon d'Abadal i Calderó (1862-1945), home de lleis i lletres; de Narcís Verdaguer i Callís (1863-1918), un dels pares del catalanisme polític, més concretament del catalanisme possibilista; de la primera ànima d'un dels tres millors museus del món quant a art romànic, Josep Gudiol i Cunill (1872-1931); de l'apòstol de la música sagrada, Lluís Romeu i Corominas (1874-1937); de Miquel Rovira i Serrabassa (1882-1957); del polític que va rebre més vots en les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, Manuel Serra i Moret (1884-1963); de Ramon d'Abadal i de Vinyals (1888-1970); de Lluís Vila d'Abadal (1889-1937), i del primer bisbe de la diòcesi de Donostia, Jaume Font i Andreu (1894-1968). Tot aquest estol de vigatans han anat essent escollits al llarg de la història per nodrir una Galeria de Vigatans Il·lustres en la qual els dos primers foren sant Miquel dels Sants i Jaume Balmes i Urpià: palesa de manera unívoca amb qui s'emmirallaven els que avui són referents.

Tanmateix, no hem d'obviar el fet que aquesta tria realitzada al llarg de tants anys no sempre s'ha fet amb els mateixos criteris. Si bé de Vigatans Il·lustres n'hi ha trenta-tres, de glòries vigatanes n'hi ha moltes més. Són persones que han dut el nom de la ciutat arreu, i/o persones que han deixat la seva empremta al llarg i ample del globus terraquí, ja sigui materialment o moralment. En aquest punt és precís citar a l'immortal Jaume Balmes: «un genio es una fábrica, un erudito un almacén», i, des d'aquest punt de vista, Vic ha vist néixer i créixer a diversos genis: persones que n'han exhortat a d'altres, que han sigut l'ítaca de bergantins perduts. Fins i tot persones que han perfilat la ciutat des del prisma urbà o arquitectònic, que amb les seves obres, el seu llegat, han definit la silueta de Vic. Ho demostra els convents fundats per vigatanes, esglésies dedicades a compatriícies, així com també cúpules d'observatoris astronòmics. El patrimoni immaterial ha motivat que avui puguem palpar bona part del material.

Les persones que han habitat Vic deixant empremta

Per citar-ne alguns més, podem parlar de n'Antoni Montserrat, el primer a cartografiar la zona d'Himàlaia al segle XVI, i uns dels primers europeus, per no dir el primer, a tastar el cafè. O en Francesc Micó, qui dona nom a una família de plantes. O Maria de les Llagues Osona, ànima i esperit del convent de santa Teresa, avui dia amb salut de ferro i pròsper futur després de quasi quatre-cents anys. O la gran Antònia Bardolet, a qui confiem veure algun dia com a Vigatana Il·lustre, escriptora, referent en la lluita per l'emancipació intel·lectual de la dona, sufragista i tantíssimes virtuts més. O en Josep Maria Pericas, qui no només ha perfilat la nostra ciutat sinó també n'ha configurat la silueta d'altres. Així com també Francesc Daniel Molina. O, per parlar d'una referent esportiva, Maria Lluïsa Marnet, una de les quatre primeres tenistes representants d'Espanya en uns Jocs Olímpics, enguany fa cent anys. Com és de notar i trencant l'estigma, Vic no només ha donat glòries en l'àmbit religiós, sinó que ha cultivat grans figures en molts altres àmbits. Fins i tot en el terreny del cabaret, podríem enumerar al gran John Bux.

Bona part d'aquestes glòries contradiuen aquella mala fama que els vigatans van rebre fruit del llibre de Miquel Llor *Laura a la Ciutat dels Sants*. Aquell estereotip que afirmava que els vigatans eren gent molt tancada. Ans al contrari. Les muntanyes que circumscriuen la plana i que antany entaforaven la boira, no necessàriament foren sempre el mur per recloure la seva població, sinó una motivació més per descobrir més enllà de l'escull, i tractar de superar-lo per anar a córrer mon. Així mateix, hi ha una altra manera de veure-ho, que la reflecteix perfectament Bonaventura Selva:

És la porta que molts veuen tancada, per la presència de la porta, però si proven d'empènyer veuran que només és ajustada i si convé també pot barrar-se amb pany i clau. No podem creure massa en cases obertes i esventallades: poca cosa de bo s'hi deu guardar. El tresor no s'ha de mantenir amagat, però quan cal tancar-lo és imprescindible que hi hagi per on fer-ho.

Tot amb tot, la pregunta que un podria fer-se és: què en seria del país sense els vigatans? Què en seria del món sense els vigatans? No ho sabem, però de ben segur que seria diferent. És per tot això que ens cal reconèixer i conèixer els nostres referents. Disposem de grans *influencers*, de grans enginyers, de grans divulgadors, aventurers, artistes, polítics... no ens cal anar fora ni lluny de les nostres contrades per emmirallar-nos. Els nostres infants han d'aspirar i desitjar ésser un Antoni Montserrat, una Antònia Bardolet, un Jaume Balmes, una Maria Lluïsa Marnet, un Josep Pratdesaba, un Eusebi Molera, una Felipa Salarich... Totes les nostres glòries estan amarades d'aquest ADN que ens fa tan nostres, tan plens de valors, talent, i de manera de fer. Els vigatans és possible que tinguin la porta ajustada, però tenen el cor obert de bat a bat. Tenen summament desenvolupat el sentit de la generositat, de la humilitat i de l'altruisme. Apropant-nos a aquestes figures ens remetem a la nostra essència, al que fórem un dia, i el que encara som en l'actualitat. És més, tenim el deure de difondre i perllongar el nostre llegat com a poble, precisament perquè la pàtina del temps no ens caigui a sobre. No ens podem permetre el luxe d'abandonar-nos i perdre'ns.

Per fer-ho, tan sols és suficient de passejar per la ciutat, observant el que es veu i, potser més important encara, el que no es veu, sinó el que es pot intuir. Com podem llegir a El Petit Príncep, «—Però els ulls són cecs. Cal cercar amb el cor... —Tant si es tracta de la casa com dels estels o del desert, allò que els fa ser bells és invisible!». Atureu-vos i percebeu el que hi ha o qui hi ha darrere de cada casa, cada placa de carrer, cada *cosa*. Darrere de cadascuna hi ha una ànima, que és els que ens fa ser. D'aquesta manera us podreu *essenciar*, us podreu, i tampoc existeix però és del tot entenedor, *envicar*. En resum, bona part del patrimoni el crea i existeix per les persones, i en aquest cas, per totes i cadascuna de les glòries vigatanes.

Les persones que han habitat Vic deixant empremta

